

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Benlik Saygıları ile Zihinsel Engelli Çocuklara Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki*

Taner ATASOY¹, Aydın PEKEL²

ÖZET

Amaç: Araştırmanın amacı, beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki benlik saygıları ile zihinsel engelli çocuklara yönelik tutumları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesidir.

Yöntem: Araştırmaya İstanbul İli, Bağcılar ve Bayrampaşa ilçelerinde 2019-2020 eğitim-öğretim yılında devlet okullarda görev yapan (n=168) beden eğitimi öğretmenleri katılmıştır. Araştırmada ilişkisel tarama yönteminden yararlanılmıştır. Beden eğitimi öğretmenlerinin demografik özelliklerine (cinsiyet, yaş, medeni durum, mesleki tecrübe, engellilere yönelik eğitim programlarına katılma durumu ve ailede engelli birey olma durumu) ilişkin bilgiler "kişisel bilgi formu" ile elde edilmiştir. Beden eğitimi öğretmenlerine "Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği" ve "Zihinsel Engelli Çocuklara Yönelik Tutum Ölçeği" uygulanmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Verilerin analizinde Pearson Korelasyon ve Regresyon Analizinden faydalanılmıştır. Sonuç olarak beden eğitimi öğretmenlerinin zihinsel engelli çocuklara yönelik tutum göstermelerinde mesleki benlik saygısının önemli bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Beden eğitimi öğretmeni, Zihinsel engelli, Tutum, Mesleki benlik saygısı.

ABSTRACT

The Relationship Between Physical Education Teachers' Professional Self-Esteem And Their Attitudes Towards Mentally Handicapped Children

Purpose: The aim of the study is to evaluate the relationship between physical education teachers' professional self-esteem and their attitudes towards mentally disabled children.

Method: Physical education teachers (n = 168) working in state schools in the provinces of Istanbul, Bağcılar and Bayrampasa in the 2019-2020 academic year participated in the study. Relational scanning method was used in the research. Information on the demographic characteristics of physical education teachers (gender, age, marital status, professional experience, participation in education programs for the disabled and the status of being a disabled member in the family) was obtained through the "personal information form". "Occupational Self-Esteem Scale" and "Attitude Scale for Mentally Handicapped Children" were applied to physical education teachers.

Results and Conclusion: Pearson Correlation and Regression Analysis was used in the analysis of the data. As a result, it has been determined that professional self-esteem has a significant effect on physical education teachers' attitudes towards mentally retarded children.

Keywords: Physical education teacher, Mentally disabled, Attitude, Professional self-esteem.

GİRİŞ

Öğretmenlerin öğrencilerini etkileyen ve öğrencilerin karakterleri üzerinde etkisi olan en önemli kişilik özelliklerinden biri tutumlarıdır. Özellikle öğretmenlerin, öğrencilere ve okul çalışmalarına karşı tutumları, öğrencilerin öğrenme düzeylerine ve kişilik gelişimlerine

¹İstanbul Gelişim Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Orcid ID: 0000-0001-5885-0663, tatasoy@gelisim.edu.tr.

²İstanbul Gelişim Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Orcid ID: 0000-0003-0238-1081, apekel@gelisim.edu.tr

*Bu araştırma ERPA International Health and Sports Science Education Congress sunulmuştur (3-5 June,2021).

önemli düzeyde etki ettiği bilinmektedir (Küçükahmet, 1976). Öğretmenlerin, öğrencilerinin çocukluk, gençlik ve çalışma dönemlerin de oluşan tutumları üzerinde etkileri olduğu bilinmektedir (Çolak ve Çetin, 2014). Diğer yandan öğrencilerin kişiliklerinin olgunlaşmasında diğer bir öğretmen grubu olan beden eğitimi öğretmenlerinin de önemli bir role sahip olduğu söylenebilir. Yapılan birçok araştırmada özel gereksinimlere ihtiyacı olan bireylere verilen kaynaştırma eğitimlerindeki elde edilen başarının belirleyicisi öğretmenlerin olumlu tutumları olduğu ifade edilmektedir. Eğitim seviyesinin üst düzeyde olduğu ülkelerdeki gibi ülkemizde de özel gereksinimli bireylere sağlanmakta olan eğitim hizmetlerinin önemi genel olarak kabul görmekte ve bu hizmetlerden faydalanacak olan bireylerin düzenlenmiş alanlarda normal gelişim gösteren akranlarıyla birlikte yapılması amaçlanmıştır (Sucuoğlu ve Kargın, 2010).

Kişinin hayatını devam ettirebilmesi ve bireysel mutluluk düzeyinin oluşmasında yapmış olduğu mesleğin önemli bir rolü bulunmaktadır. Birçok çalışmada meslek, kişinin belli bir yaşam tarzını sürdürebilme amacı ile içinde bulunduğu faaliyetler olarak tanımlanmaktadır (Gini,1998).

Kişilerin kendilerine uygun olan meslekleri seçmeleri bireysel benlik algısı ile yakından ilişkilidir. Kişisel benlik algıları, bireylerin kendilerini nasıl algıladığı, nasıl davranacakları ve çevrelerindeki kişilerin onlara nasıl davrandıklarının yanı sıra bireylerin herhangi bir iş ve konuda başarılı olup olmamalarıyla ilişkilidir (Işık, 2006). Bu tanımlardan yola çıkarak meslek insanların toplum içerisindeki rol ve rollerini belirleyen en önemli unsurlardan biri olduğu söylenebilir.

Mesleki benlik saygısı kavramı ise kişinin yapmakta olduğu mesleğini ne kadar değerli bulduğunu ifade eder. Mesleki benlik saygısı kişi ile mesleği arasında uyum ve doyumun ön koşulu iken, benlik saygısı kişisel uyumun ve ruh sağlığının bir ön şartı olarak karşımıza çıkmaktadır (Arıcak ve Dilmaç, 2003).

Çalışmanın ana konusu olan engelliliği Atasoy (2016), yaptığı çalışmada, bireyin anatomik, fizyolojik ve psikolojik yapıları ve bu yapıların fonksiyonlarında görülen aksaklık veya bulunmaması sebebiyle, normal kişinin başarıyla tamamlayabileceği etkinliklerin sınırlı veya tam olarak yapılamaması durumu olarak tanımlanmaktadır. Yapılan diğer bir tanımlamada ise, Çolak ve Çetin (2014) doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle oluşan, bireyin zihinsel, bedensel ve sosyal yeteneklerindeki işlevi çeşitli derecelerde kaybetmesi ile insan hayatının önünde geçici ya da kalıcı setler oluşturan bir durum şeklinde tanımlamışlardır.

Engelli ve engelliliğin karşısındaki en önemli ve kalıcı engel toplum üzerinde oluşturulan ve yaşatılan olumsuz tutumlardır. Yapılan araştırmalarda beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin farklı yeteneklere sahip çocuklara öğretmeye yönelik tutum düzeylerinin; öğrencinin engel derecesi ve tipi, mesleki hazırlık, tecrübe, desteklerin uygunluğu ve kullanımı, kaynaklar, eğitim politikaları, zaman ve eğitim alanının büyüklüğü gibi değişkenler tarafından etkilendiği ifade edilmektedir (Ammah & Hodge, 2005; Hodge ve ark., 2004; LaMaster ve ark.,1998; Lieberman ve ark.,2002; Lienert ve ark.,2001).

Yapılan bu araştırmalar, beden eğitimi öğretmenlerinin zihinsel engelli çocuklara yönelik tutumlarını farklı boyutları ile anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Öğretmenlerin engelli bireylere karşı kabul edici ve olumlu tutum içerisinde olmaları hem kendileri hem de normal gelişim gösteren çocuklar için önem taşımaktadır (Temel, 2000). Ayrıca beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki yeterliliklerine olan inançları da tutumları açısından önemlidir, çünkü öğretmenlerin öğretme stiline etki etmektedir (Hodge ve ark., 2004). Bu tanımlardan da yola çıkarak, beden eğitimi öğretmenlerinin özel gereksinimli bireyler ile ilgili eğitim alıp almaması ya da herhangi bir tecrübesinin olup olmaması bu durumu etkileyebilmektedir.

Tutum, kişilerin bir olgu, durum veya bir kişi hakkında ne hissettiklerini ifade etmektedir (Robbins, 1994). Tutum olgu, durum veya kişi hakkında olumlu ya da olumsuz bir şekilde sergilenebilir. Başka bir ifadeyle tutum; kişinin geçmişte yaşamış olduğu tecrübelerinin bir özeti ve kişinin davranışlarını belirleyen bir durum olarak ifade edilmektedir. Kişinin geçmiş tecrübeleri tutumlarını belirlemekte ve tutumun süresini etkilemektedir. Tutumun sahibi ile herhangi bir nesne ve olay arasındaki etkileşimin sıklığı, süresi ve yoğunluğu gibi değişkenler bireyin tutumuna yön veren önemli etkenler olarak kabul görmektedir (Diken, 2006).

Bireylerin yaşamları boyunca rol model aldıkları öğretmenler, kişinin ailesinden ve sosyal çevresindeki kişilerden sonraki en uzun soluklu ve en önemli tutum oluşturunucudur. Öğretmenlerin bu durumdaki etkileri bireyin eğitim-öğretim hayatı boyunca birliktelikte gerçekleşmektedir.

Bu çalışma, engelli bireylerin ailesinden sonra sosyalleşme alanı olarak kabul edilen okul yaşamında en önemli ve kapsamlı çalışmaların yapıldığı, toplumların geleceği olarak kabul edilen çocuk ve gençlerin engelli ve engellilik ile ilgili duyarlılık, algılama ve bakış açısı oluşturacak olan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kişisel olarak engelli bireylere karşı tutumlarının belirlenmesini amaçlamaktadır. Dolayısıyla beden eğitimi öğretmenlerinin

mesleki benlik saygıları ile zihinsel engelli çocuklara yönelik tutumları arasındaki ilişkinin yönü ve düzeyi merak uyandırmaktadır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Çalışmanın yöntemi iki veya daha fazla sayıdaki değişkenler arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modeli (Karasar, 2008), olan ilişkisel tarama yönteminden yararlanılmıştır.

Evren Örneklem

Çalışmanın amacı doğrultusunda araştırmanın evrenini, İstanbul İli, Bağcılar ve Bayrampaşa İlçelerinde 2019-2020 eğitim-öğretim yılında devlet okullarda görev yapan beden eğitimi öğretmenleri oluşturmaktadır. Örneklemi ise basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenen (n=168) gönüllü katılımcı oluşturmaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo- Demografik Özellikleri

		Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	61	36,3
	Erkek	107	63,7
	Toplam	168	100,0
Yaş	24-30	13	7,7
	31-37	38	22,6
	38-44	21	12,5
	45 ve Üzeri	96	57,1
	Toplam	168	100,0
Medeni Durum	Evli	107	63,7
	Bekâr	61	36,3
	Toplam	168	100,0
Mesleki Tecrübe	1-5 Yıl	34	20,2
	6-10 Yıl	40	23,8
	11 Yıl ve Üzeri	94	56,0
	Toplam	168	100,0
Engellilere Yönelik Eğitim Programına Katılma Durumu	Evet	81	48,2
	Hayır	87	51,8
	Toplam	168	100,0
Engelli Yakını Olma Durumu	Evet	34	20,2
	Hayır	134	79,8
	Toplam	168	100,0

Tablo 1 incelendiğinde, çalışmaya katılan gönüllülerin %36,3'ünün kadın, %63,7'sinin erkek, %63,7'sinin evli, %36,3'ünün bekâr, %7,7'sinin 24-30 yaş, %22,6'sının 31-37 yaş,

%12,5'inin 38-44 yaş, %57,1'inin 45 ve üzeri yaş aralığında olduğu, %20,2'sinin 1-5 yıl, %23,8'inin 6-10 yıl, %56,0'sinin 11 yıl ve üzeri mesleki tecrübesi olduğu, engelli bireylere yönelik eğitim programına %48,2'sinin katıldığı, %51,8'inin katılmadığı, engelli yakını olma durumuna %20,2'sinin evet %79,8'inin hayır cevabı verdiği görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Katılımcıların demografik özelliklerinin belirlenmesi amacıyla bazı bilgiler tanımlayıcı formda yer almıştır.

Katılımcıların, mesleki benlik saygısı düzeylerini ölçmek için Arıcak (1999) tarafından geliştirilen 30 madden oluşan “Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek “30 maddenin 14’ü olumlu, 16’sı ise olumsuz ifadeleri içermektedir”. Olumlu maddelerde “Tamamen Katılıyorum” 5, “Katılıyorum” 4, “Kararsızım” 3, “Katılmıyorum” 2, “Kesinlikle Katılmıyorum” 1 puan alırken olumsuz maddelerde “Tamamen Katılıyorum” 1, “Katılıyorum” 2, “Kararsızım” 3, “Katılmıyorum” 4, “Kesinlikle Katılmıyorum” 5 puan almaktadır. Ölçek puanları 30 ile 150 arasında bir değer almaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0,90 olarak belirlenmiştir (Arıcak, 2001).

Beden eğitimi öğretmenlerinin zihinsel engelli çocuklara yönelik tutumlarını ölçmek için Süngü (2012) tarafından geliştirilmiş, 21 madde ve 5 boyuttan oluşan zihinsel engelli çocuklara yönelik tutum ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, 14’ü olumlu 7’si ise olumsuz sorulardan oluşan 5’li Likert tipi bir ölçme aracıdır. Ölçek, yararlar (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ve 9. maddeler), duygular (10, 11, 12. Maddeler), destekler (13, 14 ve 15. maddeler), kabul (16, 17, 18 ve 19. maddeler) ve korkular (20 ve 21. maddeler) boyutlarından oluşmaktadır. Tüm ölçek için hesaplanan Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısının ise 0,859 olduğu ifade edilmiştir (Süngü, 2012).

Verilerin Analizi

Kişisel bilgi formu, mesleki benlik saygısı ve zihinsel engelli çocuklara yönelik tutum ölçeklerinden elde edilen veriler SPSS25.0 paket programına girilmiş ve analizler bu program aracılığı ile yapılmıştır. Adaylara ilişkin kişisel bilgiler, envanter ortalamaları ve faktör puanları frekans (f) ve yüzde (%) değerleri tespit edilerek verilmiştir. Puanların parametrik ve nonparametrik dağılım durumlarına; parametrik ve nonparametrik dağılım eğrileri, çarpıklık-basıklık (skewness-kurtosis) değerleri incelenerek bakılmıştır. Veriler normal dağılım göstermektedir. İstatistikî işlem olarak Pearson Korelasyon ve Regresyon Analizinden faydalanılmıştır.

Tablo 2. Ölçeklerin Normallik Analizi

Ölçek ve Boyutlar	N	Çarpıklık	Basıklık	p
Mesleki Benlik Saygısı	168	1,259	-1,475	,050
Yararlar	168	-1,148	-1,325	,022
Duygular	168	-1,390	1,116	,003
Destekler	168	,454	1,151	,051
Kabul	168	0,852	,046	,042
Korkular	168	1,118	,796	,417
Tutum Toplam	168	1,422	,805	,100

Tablo 2’de ölçek ve alt boyutların Kolmogorov-Smirnov testi sonuçları incelendiğinde, mesleki benlik saygısı ve zihinsel engelli çocuklara yönelik tutum ve alt boyutlarından elde edilen puanlarda normallikten sapmaların anlamlı düzeylerde olduğu gözlemlenmektedir. Analiz sonucunda elde edilen çarpıklık ve basıklık katsayıları ± 2 aralığında bulunmuştur. Bu değerlerin ± 1 aralığında yer almasının normallikten aşırı sapmalar olmadığı şeklinde yorumlanmaktadır (Büyüköztürk, 2007). Yine bir başka çalışmada, George & Mellery (2016)’ise bu değerlerin ± 2 aralığında yer almasının normallikten aşırı sapmalar olmaması şeklinde yorumlamışlardır. Bu bilgi doğrultusunda dağılımın ölçekler ve boyutları için normal aralıkta olduğu kabul edilmiştir.

BULGULAR

Tablo 3 incelendiğinde çalışmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleki benlik saygısı ortalaması $95,40 \pm 5,06$, zihinsel engelli çocuklara yönelik tutum ölçeği, yararlar boyut ortalaması $3,46 \pm 0,33$, duygular boyut ortalaması $3,65 \pm 0,58$, ortalaması, destek boyut ortalaması $3,36 \pm 0,50$, kabul boyut ortalaması $1,70 \pm 0,58$, korkular boyut ortalaması $1,96 \pm 0,77$, zihinsel engelli çocuklara yönelik tutum ortalaması $2,99 \pm 0,21$ olarak tespit edilmiştir.

Tablo 3. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Ölçeklerden Aldıkları Puanların Betimsel İstatistiği

Ölçekler	N	Min	Max	X \pm SS
Mesleki Benlik Saygısı	168	82,00	114,00	95,40 \pm 5,06
Yararlar	168	2,78	4,78	3,46 \pm 0,33
Duygular	168	1,67	5,00	3,65 \pm 0,58
Destekler	168	2,33	4,67	3,36 \pm 0,50
Kabul	168	1,00	4,50	1,70 \pm 0,58
Korkular	168	1,00	5,00	1,96 \pm 0,77
Tutum Toplam	168	2,33	3,71	2,99 \pm 0,21

Tablo 4. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleki benlik saygısı ile zihinsel engelli çocuklara yönelik tutumları arasındaki ilişki

		Yararlar	Duygular	Destekler	Kabul	Korkular	Tutum Toplam
Mesleki Benlik Saygısı	r	,162	,216	,258	,040	,087	,377
	P	,008	,002	,000	,604	,265	,000

N= 168; *P<,05; **p<,001

Tablo 4 mesleki benlik saygısı ile zihinsel engelli çocuklara yönelik tutumları arasındaki ilişkinin yönü ve düzeyi incelendiğinde; mesleki benlik saygısı ile yararlar (r=,162; p=,008), duygular (r=,216; p=,002) ve destekler boyutları arasında (r=,258; p=,000) zayıf düzeyde pozitif yönde bir ilişki görülürken, mesleki benlik saygısı ile zihinsel engelli çocuklara yönelik tutumlar genel skorları arasında (r=,377; p=,000) orta düzeyde pozitif yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 5. Zihinsel engelli çocuklara yönelik tutumun yordanmasına ilişkin regresyon analizi

	B	Standart Hata B	β	T	p	VIF
Sabit	3,060	,304			,000	
Mesleki Benlik Saygısı	-,001	,003	,377	2,217	,000**	1,000
R=,377	R²=,142					
F_(1,166)=21,047	P<,001					
Durbin Watson=1,809						

N= 168; *P<,05; **p<,001

Tablo 5 incelendiğinde, mesleki benlik saygısı ile zihinsel engelli çocuklara yönelik tutum arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. (R=,377, R²=,142; p<,001). Regresyon Katsayısı (β)=,377, t=2,217, p=,000 değerleriyle mesleki benlik saygısının zihinsel engelli çocuklara yönelik tutumu olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir. İstatistiksel analiz sonucunda tespit edilen R²= ,142 değeri, mesleki benlik saygısının zihinsel engelli çocuklara yönelik tutumu etkilediği ve toplam varyansın yaklaşık %14,2'sini açıkladığını ortaya koymaktadır. Başka bir ifadeyle, beden eğitimi öğretmenlerinin zihinsel engelli çocuklara yönelik tutum göstermelerinde mesleki benlik saygısının önemli bir etkiye sahip olduğu anlaşılmaktadır. Analiz verilerine göre, VIF<5 olması çoklu eş doğrusallık probleminin olmadığını, Durbin Watson değerinin ise 2 civarında olması hata terimleri arasında oto korelasyonun olmadığını göstermektedir (Gürbüz ve Şahin, 2018).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki benlik saygısının ortalama üstü bir düzeye sahip olduğu, zihinsel engelli çocuklara yönelik tutum ve alt boyutların ise orta düzeyde olduğu görülmektedir.

Arıca (1999), öğretmenlerin mesleklerinde başarılı ve verimli olmalarında mesleklerine karşı gösterdikleri tutum kadar, öğretmenlerin mesleki benlik saygılarının derecesinde de önemli bir rol oynadığını ifade etmiştir. Erbaş ve ark., (2015), yapmış oldukları çalışmada beden eğitimi öğretmenlerinin benlik saygı düzeylerini yüksek olarak belirlemişlerdir.

Lieberman ve ark., (2002)'a göre engelli bireylerde fiziksel bir aktivitenin başarılı bir şekilde gerçekleştirilebilmesinin en önemli şartlarından birisi ise, engelli bireylere eğitim veren beden eğitimi öğretmenin fiziksel aktivite için yapmış oldukları hazırlığa ve engelli bireylere karşı gösterdikleri tutuma bağlı olduğunu ifade etmişlerdir.

Alanyazın incelendiğinde engellilere karşı olumlu tutumun gelişmesinde bireysel olarak bazı teknikler kullanılmaktadır. Bu teknikler bilgilendirme, ilişki kurma ve tecrübe etme olarak görülmektedir. Engellilerin eğitim sürecinde engelli bireylere karşı meydana gelen olumsuz tutumları yok etmek için kabul edilen bazı tekniklerden öncelikli olarak bilgilendirme tekniğinin öne çıktığı görülmektedir (Bondurant, 2004; Olson, 2003).

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleki benlik saygıları ile zihinsel engelli çocuklara yönelik tutumları arasındaki ilişkinin yönü ve düzeyi incelendiğinde; mesleki benlik saygısı ile yararlar, duygular ve destekler boyutları arasında zayıf düzeyde pozitif yönde bir ilişki görülürken, mesleki benlik saygısı ile zihinsel engelli çocuklara yönelik tutumlar genel skorları arasında orta düzeyde pozitif yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Mesleki benlik saygısının zihinsel engelli çocuklara yönelik tutumu etkilediği ve toplam varyansın yaklaşık %14,2'sini açıkladığını ortaya koymaktadır. Başka bir ifadeyle, beden eğitimi öğretmenlerinin zihinsel engelli çocuklara yönelik tutum göstermelerinde mesleki benlik saygısının önemli bir etkiye sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Alanyazında cinsiyet, yaş, okul türü değişkeni ile mesleki benlik saygısının incelendiği (Yıldırım ve ark., 2010; Ünal ve Şimşek, 2008; Arıca, 2001) çalışmaların olduğu, cinsiyet, yaş, medeni durum ve eğitim durumu ile zihinsel engelli çocuklara yönelik tutumun (Çolak ve Çetin, 2014; Parasuram, 2006; Kaner ve ark., 2007) değerlendirildiği çalışmaların mevcut olduğu görülmektedir. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleki benlik saygıları ile

zihinsel engelli bireylere yönelik tutum düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Sonuç olarak beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleki benlik saygısının ortalama üstü bir düzeye sahip olduğu, zihinsel engelli çocuklara yönelik tutum ve alt boyutların ise orta düzeyde olduğu, mesleki benlik saygısı ile yararlar, duygular ve destekler boyutları arasında zayıf düzeyde pozitif yönde bir ilişki görülürken, mesleki benlik saygısı ile zihinsel engelli çocuklara yönelik tutumlar genel skorları arasında orta düzeyde pozitif yönde bir ilişki bulunduğu, beden eğitimi öğretmenlerinin zihinsel engelli çocuklara yönelik tutum göstermelerinde mesleki benlik saygısının önemli bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla beden eğitimi öğretmenlerinin zihinsel engelli bireylere yönelik tutumlarının geliştirilmesi için mesleki gelişim ve farkındalık eğitimlerinin gerekli olduğu düşünülmektedir.

ÖNERİLER

Katılımcılar açısından elde edilen bulgulardan yola çıkılarak aşağıdaki önerilerde bulunulabilir;

- ✓ Beden eğitimi öğretmenlerinin zihinsel engelli bireylere yönelik tutumlarının geliştirilmesi için öncelikle mesleki benlik saygısının oluşturulmasına yönelik mesleki gelişim ve farkındalık eğitimlerinin gerekli olduğu düşünülmektedir.
- ✓ Engelli bireylerin yaşamları boyunca eğitimlerinde görev alacak öğretmenlerin yetiştirilebilmesi için üniversitelerde bölümler açılmalı ve hâlihazırda açılmış olan bölümlerin niteliklerinin artırılması sağlanmalıdır.
- ✓ Çalışma sınırlı sayıdaki bir örneklem grubu üzerinde gerçekleştirilmiş olup, daha geniş bir örneklem grubu araştırmaya dâhil edilerek toplumda engellilere yönelik olumlu bir bakış açısı oluşturulması açısından literatüre katkı sağlanabilir.
- ✓ Beden eğitimi öğretmenlerinin zihinsel engelli bireylere yönelik tutumlarına etki edecek değişkenler belirlenerek farklı bölge ve meslek gruplarına benzer çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

Ammah, J, Hodge S. (2005). Secondary physical education teachers' beliefs and practices in teaching students with severe disabilities: A descriptive analysis. The High School Journal, 40-54.

- Arıcağ T. (1999). Öğretmen adaylarının benlik saygısı ve mesleki benlik saygılarının geliştirilmesine yönelik bir grupta psikolojik danışma uygulaması. M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi. 11, 11-22.
- Arıcağ T. (2001). Mesleki benlik saygısı ölçeğinin geliştirilmesi, güvenirlik ve geçerlik çalışmaları. 6. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, 5-7 Eylül 2001, Ankara. s. 5-7.
- Arıcağ T, Dilmaç B. (2003). Psikolojik danışma ve rehberlik öğrencilerinin bir takım değişkenler açısından benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı düzeylerinin incelenmesi. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 3(1), 1-7.
- Atasoy T. (2016). 15-20 Yaş Arası Bay-Bayan Zihinsel Engelli Sporculara, Açık ve Kapalı Alanlarda Uygulanan Hareket Eğitimi Çalışmalarının, Sonuçlarının Karşılaştırılması (Master's thesis) İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Bondurant BJ. (2004). Teachers attitudes towards inclusion. Unpublished master thesis, California State University.
- Büyüköztürk Ş. (2007). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı, (7.Baskı), Pegem Akademi Yayıncılık, 40.
- Çolak M, Çetin C. (2014). Öğretmenlerin Engelliliğe Yönelik Tutumları Üzerine Bir Araştırma, Dokuz Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt:29, Sayı:1, ss. 191-211.
- Diken İ. (2006). Öğretmen adaylarının yeterliği ve zihin engelli öğrencilerin kaynaştırılmasına ilişkin görüşleri. Eğitim Araştırmaları Dergisi, Sayı:23.
- Erbaşı MK, Ünlü H, Davarcı T. (2015). Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Benlik Saygısı Düzeylerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. GEFAD / GUJGEF 35(2): 267-281.
- George D, Mallery P. (2016). IBM SPSS Statistics 23 Step by Step: A Simple Guide and Reference, Routledge, New York.
- Gini Al. (1998). 'Women in the workplace'. Business and Society Review 99: 3-17.
- Gürbüz S, Şahin F. (2018). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri [Research methods in social sciences], Ankara, 2018. (In Turkish).

- Hodge S, Ammah J, Casebolt K, Lamaster K, O'Sullivan M. (2004). High school general physical education teachers' behaviors and beliefs associated with inclusion. *Sport, Education and Society*, 9(3), 395-419.
- Işık EN. (2006). Öğretmen Adaylarının Benlik Kavramları İle Mesleki Benlik Kavramları Arasındaki Bağdaşımın Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi: Selçuk Üniversitesi Örneği, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), T.C. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bilim Dalı, Konya.
- Kaner S, Şekercioglu G, Yellice B. (2007). Öğretmenlerin ve Ana-Babaların Öz-Yeterlilik İnançları, Tükenmişlik Algıları ve Çocukların Problem Davranışları, Ankara, Proje No: 2006 09 04 009.
- Karasar N. (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Nobel Yayınları; Ankara.
- Küçükahmet L. (1976). Öğretmen Yetiştiren Kurum Öğretmenlerinin Tutumları, Konya: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları: s. 55.
- LaMaster K, Gall K, Kinchin G, Siedentop D. (1998). Inclusion practices of effective elementary specialist. *Adapted Physical Activity Quarterly* 15, 64–81.
- Lieberman LJ, Houston-Wilson C., Kozub, F.M. (2002). Perceived Barriers to Including Students with Visual Impairments in General Physical Education. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 19, 364-377.
- Lienert C, Sherrill C, Myers B. (2001). Physical Educator's Concerns About Integrating Children With Disabilities, A Cross-Cultural Comparison. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 18, 1-17.
- Olson JM. (2003). Special education and general education teacher attitudes toward inclusion. Unpublished master thesis, University of Wisconsin-Stout.
- Parasuram K. (2006). “Variables that Effect Teachers’ Attitudes toward Disability and Inclusive Education in Mumbai, India”, *Disability And Society*, 21 (3), 232-242.
- Robbins S. (1994). Örgütsel Davranışın Temelleri (Çev: Sevgi Ayşe Öztürk) Eskişehir ETAM Basım Yayın.
- Sucuoğlu B, Kargın T. (2010). İlköğretimde Kaynaştırma Uygulamaları. Kök Yayıncılık. İstanbul.

- Süngü B. (2012). Beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının zihinsel engelli çocuklara yönelik tutumlarıyla ilgili bir ölçek geliştirme çalışması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Süngü B, Özer DF, Hamarat B. (2020). Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Zihinsel Engelli Çocuklara Yönelik Tutumlarıyla İlgili Bir Ölçek Geliştirme Çalışması. SDÜ Sağlık Yönetimi Dergisi, Yıl: 2020, Cilt: 2, Sayı: 1, ss.11-26.
- Temel ZF. (2000). Okul Öncesi Eğitimcilerinin Engellilerin Kaynaştırılmasına İlişkin Görüşleri, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18: 148-155.
- Ünal E, Şimşek S. (2008). İlköğretim Bölümü Anabilim Dallarında Öğrenim Gören Öğretmen Adaylarının Mesleki Benlik Saygılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, İlköğretim Online, 7(1), [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>.
- Yıldırım Y, Kırimoğlu H, Temiz A. (2010). Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Mesleki Benlik Saygısı Düzeylerinin İncelenmesi (Hatay İl Örneği). Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi, 2010, 12 (1), 29–35.

